

него нравствени или обществени ценности. Въ това отношение Селимински стои задъ изложението си си всичката своя любовъ и омраза, съ всичкитѣ си етически и социални начала, дошли да изяснятъ или подпомогнатъ българското национално възраждане. Частно за себе си той държи малко, — държи само доколкото въ интересъ на истината трѣбва да се разкриятъ известни лични почини, дошли да услужатъ на мъчителния процесъ за културно и политическо възмъжаване на българския народъ; и доколкото въ разказа си за това той изживѣва едно чисто нравствено удовлетворение. Повече нищо. Историкътъ Жакъ Бенвилъ изказва веднажъ мнението, че мемоаристътъ билъ всѣкога малко подозрителенъ, щомъ изобщо ималъ предъ видъ собствената си апология или собственото си оправдание. „Почти не се знае авторъ на исторически спомени, който да е нѣмалъ намѣрение да се възхвали или оправдае, да си отмъсти или да се оплаче“. Но въ случая съ Селимински, който упражнява твърде строга критика надъ себе си, ние стоимъ предъ мемоари, гдето тѣзи намѣрения сж сведени до най-малки размѣри и гдето, ако трѣбва да търсимъ — покрай всичко достовѣрно — апология или отмъщение, тѣ сж насочени на първо мѣсто къмъ защита на българскитѣ национални усилия и къмъ обвинения срещу многобройнитѣ и безмилостни врагове на българския народъ.

4. ИЗСЕЛВАНЕ НА БЪЛГАРИТЪ ВЪ БЕСАРАБИЯ. —

Една отъ най-тжжнитѣ последици на Кримската война е било новото българско изселване въ Бесарабия, подробно описано въ всичкия си трагизъмъ отъ Селимински. Ако войната отъ 1828 г. причинява голѣмо обезлюдване на източна България и Тракия, тая отъ 1853—54 г. хвърля нова вълна отъ бѣжанци на северъ, макаръ и въ не такъвъ значителенъ размѣръ. Отъ Раковски ние знаемъ, какво е трѣбвало да си изпати народътъ въ България, щомъ Русия предприема враждебни действия срещу Турция. „Въ 53-тоє лѣто, пише той въ Предвестникъ на Горски пжтникъ (1856), почто начна разбой, почнаха и угнетения надъ българи постъпно. Правительство отоманско наложи данъци чрезвичайни и извънредни на бедни българи. Силомъ бѣха унуждени за да многочислени войски препитаватъ, безъ ни една заплата! Българи одаяния за турски войски безъ заплата даваха сироти! Българи бедни, бичомъ бие-